

ΕΛΛΑΔΑ
ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ
30 ΧΡΟΝΙΑ ΜΑΖΙ

Δίκαιο της ΕΕ και συμμόρφωση των κ-μ Μια Ενιαία Ευρώπη ή μια Ευρώπη πολλών ταχυτήτων;

Δρ. Φωτεινή Ασδεράκη

Λέκτορας, Τμήμα ΔΕΣ, Πανεπιστήμιο Πειραιώς

Ιανουάριος 2012

Η Ενωσιακή Έννομη Τάξη

Πηγές Ευρωπαϊκού Δικαίου

- Πρωτογενές Δίκαιο (Συνθήκες)
- Δευτερογενές / Παράγωγο Δίκαιο (νομοθεσία)
- Από τις διεθνείς συμφωνίες που συνάπτει η ΕΕ με τρίτες χώρες ή οργανισμούς
- Γενικές Αρχές του Ενωσιακού Δικαίου (άγραφο δίκαιο της ΕΕ που μορφοποιείται από το ΔΕΕ)

Πρωτογενές Ενωσιακό Δίκαιο

- Οι ιδρυτικές συνθήκες
- Οι μεταρρυθμιστικές συνθήκες
- Οι Συνθήκες προσχώρησης
- Ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Δευτερογενές ή Παράγωγο Ευρωπαϊκό Δίκαιο

- Κανονισμός

Θεσπίζεται:

- από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο ή
- μόνον από την Επιτροπή ή
- από την ΕΚΤ

Ο κανονισμός έχει γενική ισχύ ως προς όλα τα μέρη του και απευθύνεται σε όλους (όργανα, κ-μ, ιδιώτες).

Εφαρμόζεται άμεσα, δηλαδή δημιουργεί δικαιώματα που δεσμεύουν αμέσως όλα τα κράτη μέλη, όπως ακριβώς οι εθνικοί νόμοι και χωρίς καμία άλλη παρέμβαση εκ μέρους των εθνικών αρχών.

Δευτερογενές ή Παράγωγο Ευρωπαϊκό Δίκαιο

- Οδηγία

Εκδίδεται από το Συμβούλιο μαζί με το Κοινοβούλιο ή μόνον από την Επιτροπή, απευθύνεται στα κράτη μέλη. Ο κύριος στόχος της είναι η εναρμόνιση των νομοθεσιών.

Η οδηγία δεσμεύει τα κράτη μέλη ως προς το αποτέλεσμα που πρέπει να επιτευχθεί, αφήνει όμως στις εθνικές αρχές την επιλογή του τύπου και των μέσων υλοποίησης των κοινοτικών στόχων σύμφωνα με τις διαδικασίες που ισχύουν στα επιμέρους κράτη μέλη.

Εάν η οδηγία δεν έχει μεταφερθεί στην εθνική νομοθεσία από τα κράτη μέλη ή αν έχει μεταφερθεί κατά τρόπο πλημμελή ή με καθυστέρηση, οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να επικαλεστούν απευθείας την εν λόγω οδηγία ενώπιον των εθνικών δικαστηρίων.

Δευτερογενές ή Παράγωγο Ευρωπαϊκό Δίκαιο

- Απόφαση

□ Η απόφαση εκδίδεται είτε από το Συμβούλιο είτε από αυτό μαζί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο είτε από την Επιτροπή είτε από την ΕΚΤ και είναι η νομοθετική πράξη με την οποία τα κοινοτικά θεσμικά όργανα αποφαινόνται σχετικά με ατομικές περιπτώσεις. Μέσω μιας απόφασης, τα θεσμικά όργανα μπορούν να απαιτήσουν από ένα κράτος μέλος ή από έναν υπήκοο της Ένωσης να δράσει ή να απέχει από δράση, να του αναθέσουν δικαιώματα ή να του επιβάλουν υποχρεώσεις.

□ Σύσταση και Γνώμη, δεν έχουν δεσμευτική ισχύ

Η Ενωσιακή Έννομη Τάξη

Νομολογία Δικαστηρίου

Van Gend en Loos (1963)

Άμεσο αποτέλεσμα του κοινοτικού δικαίου

Simmenthal (1978)

Άμεση εφαρμογή / επίκληση κοινοτικού κανόνα στα εθνικά δικαστήρια

«Σε περίπτωση σύγκρουσης εθνικού και ενωσιακού δικαίου οι εθνικές διατάξεις καθίστανται αυτομάτως ανεφάρμοστες»

Costa κατά ENEL (1964)

Υπεροχή ευρωπαϊκού δικαίου

«Καμιά μορφής διάταξη του εσωτερικού δικαίου δεν μπορεί να υπερισχύει του δικαίου που δημιούργησε η Συνθήκη»

Francovich (1995)

Ευθύνη κράτους / μεταφορά οδηγίας στο εσωτερικό

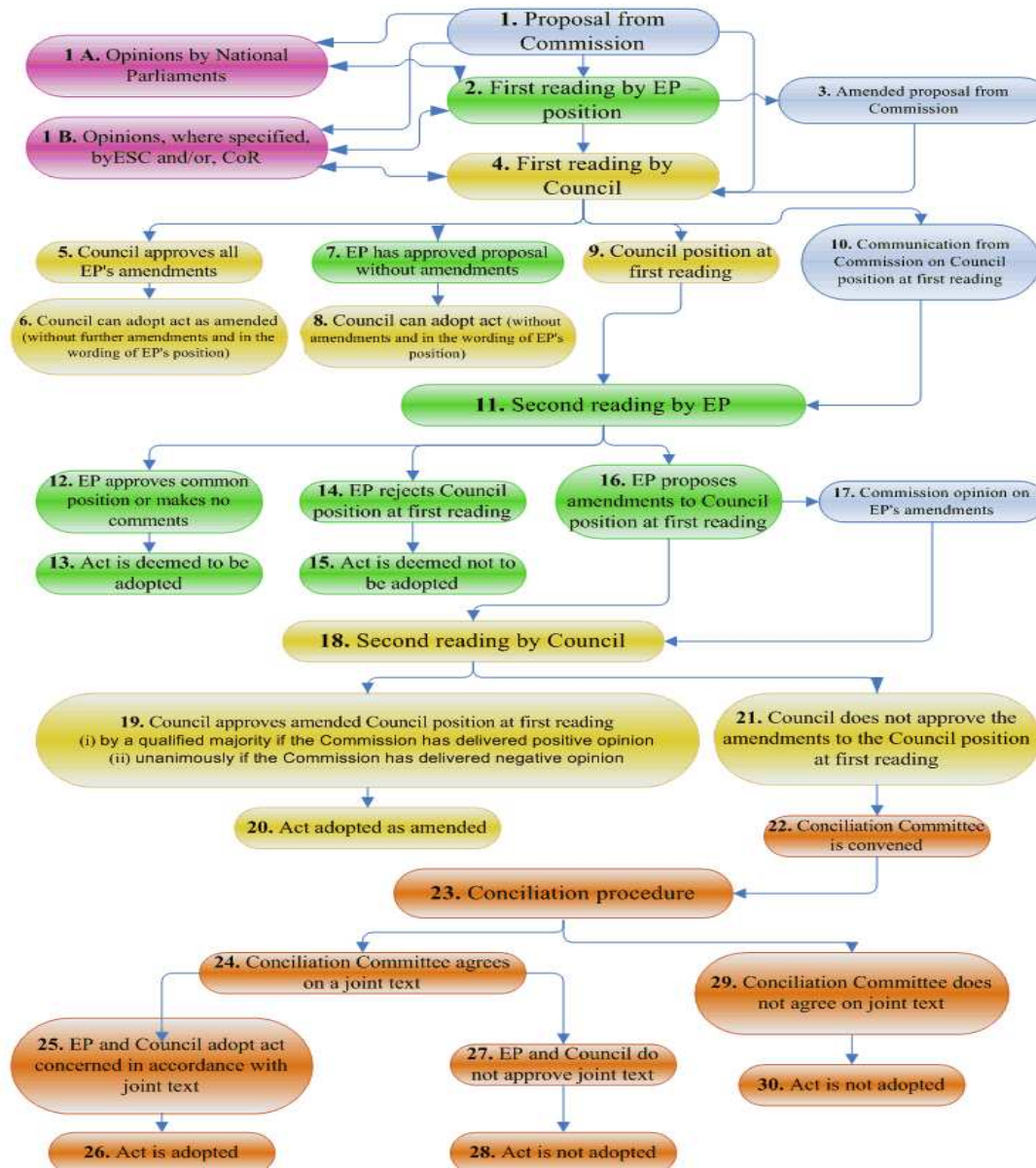
Συνήθης Νομοθετική Διαδικασία

- Η **συνήθης νομοθετική διαδικασία**, όπως φαίνεται από την ονομασία της, είναι η κυριότερη νομοθετική διαδικασία στο σύστημα λήψης αποφάσεων της Ένωσης.
- εφαρμόζεται στο μεγαλύτερο μέρος της νομοθεσίας που διέπει τους περισσότερους τομείς πολιτικής στους οποίους μπορεί να αναλάβει δράση η Ένωση, όπως η εσωτερική αγορά και η οικονομική διακυβέρνηση, η ελεύθερη κυκλοφορία των εργαζομένων, η γεωργία, η πολιτική περιφερειακής και κοινωνικής ανάπτυξης, ο πολιτισμός, κ.λπ.

Συνήθης Νομοθετική Διαδικασία

Συνήθης Νομοθετική Διαδικασία

- <http://www.europarl.europa.eu/parliament/public/staticDisplay.do?id=46&pageRank=3&language=EL>
- Οδηγός συνήθους νομοθετικής διαδικασίας

<http://ue.eu.int/uedocs/cmsUpload/QC3109179ELC.pdf>

Η Δικαστική προστασία στην ΕΕ

Δικαιοδοτικό Σύστημα Ε.Ε.

Σε μια κοινότητα κρατών, οι κοινοί κανόνες που θεσπίζονται από τα κοινά όργανα θα κινδύνευαν να ερμηνεύονται και να εφαρμόζονται διαφορετικά σε κάθε κράτος, αν υπάγονταν μόνο στις εθνικές δικαιοδοσίες.

Γι' αυτό στόχος αποτελεί η ομοιόμορφη τήρηση του κοινοτικού δικαίου, κατά την ερμηνεία και την εφαρμογή της Συνθήκης και των νομικών πράξεων που θεσπίζονται από τα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα.

Το Δικαστήριο της ΕΕ

Το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει έδρα στο Λουξεμβούργο, περιλαμβάνει τρία δικαιοδοτικά όργανα:

- το Δικαστήριο,
- το Γενικό Δικαστήριο (συσταθέν το 1988)
- το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης (συσταθέν το 2004).
- Από τη σύστασή τους έως σήμερα τα τρία αυτά δικαιοδοτικά όργανα εξέδωσαν περίπου 15 000 αποφάσεις.

Στο Δικαστήριο μετέχει ένας δικαστής από κάθε χώρα της ΕΕ και οκτώ "γενικοί εισαγγελείς"

Το δικαιοδοτικό σύστημα της ΕΕ

Οι αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου, εδραιώνουν το κύρος του ευρωπαϊκού δικαίου, στο οποίο υπόκεινται τα ευρωπαϊκά όργανα, οι κυβερνήσεις, τα εθνικά δικαστήρια, τα εθνικά κοινοβούλια και οι πολίτες των κρατών μελών.

Κύρια αποστολή του Δικαστηρίου είναι ο έλεγχος της νομιμότητας των πράξεων της Ένωσης και **η διασφάλιση ενιαίας ερμηνείας και εφαρμογής του δικαίου της.**

Το Δικαστήριο της ΕΕ

■ Κύρια αποστολή του Δικαστηρίου είναι:

- Ο έλεγχος της νομιμότητας των πράξεων των οργάνων της Ένωσης και η διασφάλιση ενιαίας ερμηνείας και εφαρμογής του δικαίου της.
- Η τήρηση των απορρεουσών από τις Συνθήκες υποχρεώσεων των κρατών μελών.
- Η ερμηνεία του δικαίου της ΕΕ κατόπιν υποβολής αιτήσεως εκ μέρους των εθνικών δικαστών.

Κατηγορίες υποθέσεων

αιτήσεις έκδοσης προδικαστικών αποφάσεων – όταν εθνικά δικαστήρια ζητούν από το Δικαστήριο να ερμηνεύσει ένα σημείο του δικαίου της ΕΕ

- **προσφυγές επί παραβάσει** – κατά κυβερνήσεων
- κ-μ της ΕΕ λόγω μη εφαρμογής του δικαίου της ΕΕ από την Επιτροπή ή άλλο κ-μ (όχι από ιδιώτες ή μη κ-μ)
- **προσφυγές ακύρωσης** – κατά νόμων της ΕΕ που θεωρείται ότι παραβιάζουν τις Συνθήκες της ΕΕ ή θεμελιώδη δικαιώματα
- **προσφυγές επί παραλείψει** – κατά θεσμικών οργάνων της ΕΕ που δεν λαμβάνουν τις απαιτούμενες αποφάσεις
- **ευθείες προσφυγές** – από φυσικά πρόσωπα, εταιρείες ή οργανισμούς κατά αποφάσεων ή ενεργειών της ΕΕ.

Το δικαιοδοτικό σύστημα της ΕΕ

Σύνθεση: Στο Δικαστήριο μετέχει ένας δικαστής από κάθε κ-μ της ΕΕ ώστε να εκπροσωπούνται όλα τα νομικά συστήματα. Επικουρείται από οκτώ "γενικούς εισαγγελείς" που διατυπώνουν τη νομική γνώμη τους για τις υποθέσεις που εξετάζονται από το Δικαστήριο. Αυτό οφείλουν να το πράττουν δημοσίως, με πλήρη αμεροληψία και ανεξαρτησία.

Η θητεία κάθε δικαστή και γενικού εισαγγελέα είναι εξαετής και μπορεί να ανανεωθεί. Ο διορισμός τους γίνεται κατόπιν συμφωνίας των κυβερνήσεων των χωρών της ΕΕ. Οι δικαστές και οι γενικοί εισαγγελείς είναι άτομα των οποίων η αμεροληψία είναι πέραν κάθε αμφιβολίας.

Ο Πρόεδρος

- Οι δικαστές του Δικαστηρίου εκλέγουν μεταξύ τους τον Πρόεδρο του Δικαστηρίου για τριετή ανανεώσιμη θητεία.
- Ο Πρόεδρος διευθύνει τις εργασίες του Δικαστηρίου και προεδρεύει κατά τις συνεδριάσεις και τις διασκέψεις των μεγαλύτερων δικαστικών σχηματισμών.
- Το Δικαστήριο σπάνια συνεδριάζει σε ολομέλεια. Συνήθως συνέρχεται σε 'τμήμα μείζονος σύνθεσης' με 13 μόνο δικαστές ή σε τμήματα πέντε ή τριών δικαστών.

Το Γενικό Δικαστήριο

- Το Γενικό Δικαστήριο είναι το «Πρωτοδικείο» συστήθηκε το 1988 για να συνδράμει το Δικαστήριο στη διεκπεραίωση των χιλιάδων υποθέσεων που φέρονται ενώπιόν του.
- Το Γενικό Δικαστήριο είναι αρμόδιο να εκδικάζει: τις ευθείες προσφυγές που ασκούνται από φυσικά ή νομικά πρόσωπα κατά των πράξεων των θεσμικών και άλλων οργάνων και οργανισμών της ΕΕ (οι οποίες είτε απευθύνονται σ' αυτά είτε τα αφορούν άμεσα και ατομικά), τις προσφυγές των κρατών μελών κατά της Επιτροπής, του Συμβουλίου, τις αγωγές για αποκατάσταση των ζημιών που προξενούνται από τα όργανα της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή τους υπαλλήλους τους, κ.ά.

Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης

- Το Δικαστήριο Δημόσιας Διοίκησης είναι αρμόδιο να εκδικάζει σε πρώτο βαθμό τις διαφορές μεταξύ της Ένωσης και των υπαλλήλων της, αρμοδιότητα που αντιπροσωπεύει, περίπου 120 υποθέσεις ετησίως για προσωπικό των οργάνων της Ένωσης που πλησιάζει τα 35 000 άτομα.
- Οι διαφορές αυτές αφορούν όχι μόνο ζητήματα σχετικά με τις σχέσεις εργασίας αυτές καθαυτές (αμοιβές, εξέλιξη της σταδιοδρομίας, πρόσληψη, πειθαρχικά μέτρα, κ.λπ.), αλλά και το καθεστώς κοινωνικής ασφάλισης (ασθένεια, γήρας, αναπηρία, εργατικό ατύχημα, οικογενειακά επιδόματα, κ.λπ.).
- Αποτελείται από επτά δικαστές και είναι προσαρτημένο στο Πρωτοδικείο.

Το κοινοτικό κεκτημένο

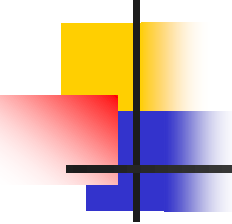
Το 2010, το *κεκτημένο* της ΕΕ περιελάμβανε, εκτός από το πρωτογενές δίκαιο (συνθήκες), περί τους 8400 κανονισμούς και σχεδόν 2000 οδηγίες.

Σε περίπτωση μη μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο

Η Συνθήκη της Λισσαβόνας επέφερε σημαντικές αλλαγές στη διαχείριση των παραβάσεων. Μία από αυτές τις καινοτομίες είναι η δυνατότητα να ζητά η Επιτροπή, σε αρχικό στάδιο της διαδικασίας, την επιβολή οικονομικών κυρώσεων σε ένα κράτος μέλος για παράβαση της υποχρέωσής του να ανακοινώσει τα μέτρα μεταφοράς στο εθνικό δίκαιο μιας οδηγίας που εκδόθηκε στο πλαίσιο νομοθετικής διαδικασίας (άρθρο 260 της ΣΛΕΕ, τρίτη παράγραφος).

Σύμφωνα με το άρθρο 17 της ΣΕΕ, βασικός ρόλος της Επιτροπής είναι να εποπτεύει την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ. Είναι μέρος του βασικού έργου της Επιτροπής να *‘μεριμνά για την εφαρμογή των συνθηκών καθώς και των μέτρων που θεσπίζονται βάσει αυτών από τα θεσμικά όργανα.*

Οι δυνατότητες να κινεί διαδικασίες παράβασης κατά των κρατών μελών βάσει του άρθρου 258 ΣΛΕΕ και να επιβάλει χρηματικές κυρώσεις βάσει του άρθρου 260 ΣΛΕΕ όταν τα κράτη μέλη επιμένουν να παραβαίνουν το ενωσιακό δίκαιο, αποτελούν πράγματι σημαντικά μέσα σε αυτό το πλαίσιο

Συμμόρφωση

- Η Ιταλία είναι το κράτος μέλος κατά του οποίου εκκρεμούσαν οι περισσότερες διαδικασίες παράβασης στα τέλη του 2010 (176 υπό εξέλιξη υποθέσεις), ακολουθούμενη από το Βέλγιο (159) και την Ελλάδα (157). Η Μάλτα, η Λιθουανία και η Λετονία είναι τα τρία κράτη μέλη με το χαμηλότερο αριθμό εκκρεμών υποθέσεων παράβασης (25, 27 και 32 υποθέσεις, αντίστοιχα).
- Η Ιταλία και η Ελλάδα ήταν επίσης τα κράτη μέλη κατά των οποίων κινήθηκαν το 2010 οι περισσότερες νέες διαδικασίες παράβασης (90 και 89, αντίστοιχως), ακολουθούμενες από το Ηνωμένο Βασίλειο (75 νέες υποθέσεις το 2010).

Βάσεις δεδομένων της Επιτροπής για τη διαχείριση των υποθέσεων που αφορούν την εφαρμογή του δικαίου της ΕΕ

Οι καταγγελίες/αιτήσεις για πληροφορίες καταχωρούνται πρώτα στο CHAP και, στη συνέχεια, μεταφέρονται στο EU Pilot για τα συμμετέχοντα κ-μ, αν η Επιτροπή χρειάζεται να λάβει περαιτέρω πραγματικές ή νομικές πληροφορίες ή να παράσχει στο σχετικό κράτος μέλος την ευκαιρία να προτείνει λύση που συμμορφώνεται με το ενωσιακό δίκαιο. Εάν δεν βρεθεί λύση που συμμορφώνεται με το ενωσιακό δίκαιο, οι υποθέσεις μεταφέρονται στη βάση δεδομένων NIF για τις παραβάσεις.

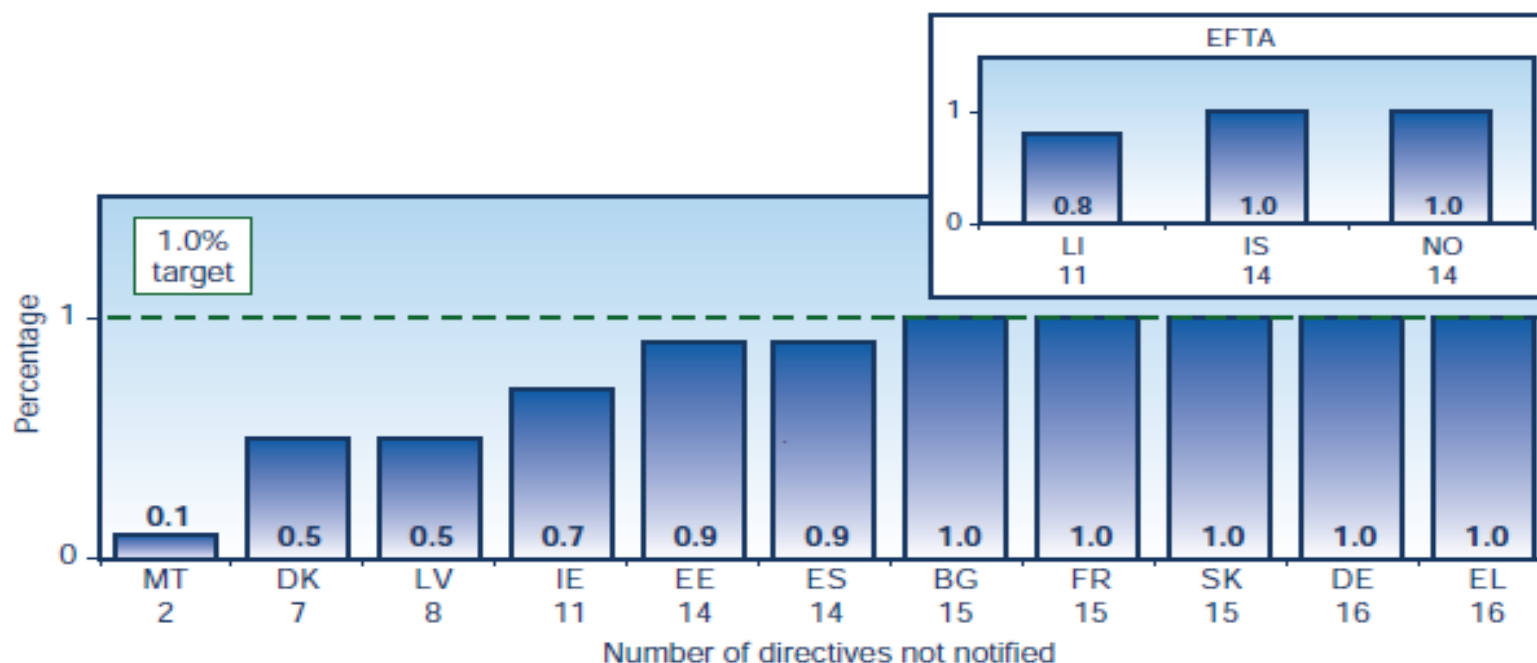
EU-Pilot

Ενσωμάτωση των κανόνων της εσωτερικής αγοράς

Figure 2: 11 Member States which have achieved the 1% target

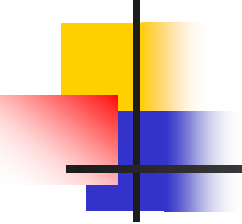
Transposition deficit of the Member States that achieved the 1% target as of 10 May 2011.

Ελλάδα και παραβιάσεις

- Από το 1982-2000 η Ελλάδα έχει καταδικαστεί έντεκα φορές για περιβαλλοντικές παραβάσεις. Οι μισές αφορούν τη μη ενσωμάτωση της κοινοτικής νομοθεσίας οι υπόλοιπες την παραβίασή της (Κουταλάκης, 2003)
- Ως κύρια αιτία μη ενσωμάτωσης αναφέρεται οι διοικητικές αδυναμίες και η συναρμοδιότητα πολλών φορέων
- Η μη συμμόρφωση της Ελλάδος σε προηγούμενη καταδικαστική απόφαση του ΔΕΚ προς την προαναφερθείσα απόφαση, οδήγησε το ΔΕΚ στην επιβολή χρηματικής ποινής, ύψους 20.000€ ημερησίως, κατά της Ελλάδας (Λυμούρης, 2003).

-
-
- Οι τρεις τομείς πολιτικής όπου σημειώνονται οι περισσότερες παραβάσεις (περιβάλλον, εσωτερική αγορά και φορολογία) αντιπροσωπεύουν το 52% όλων των υποθέσεων παράβασης

Μια Ενιαία Ευρώπη ή μια Ευρώπη
πολλών ταχυτήτων

Ποια Ευρώπη;

■ Ευρώπη α λα καρτ

Τα κ-μ είναι σε θέση να επιλέξουν, όπως μπροστά σε έναν κατάλογο εστιατορίου, τον πολιτικό τομέα στον οποίο θα ήθελαν να συμμετάσχουν.

■ Ευρώπη των ομόκεντρων κύκλων

Αναφέρεται σε μια διάρθρωση της Ευρώπης αποτελούμενης από υποσύνολα κρατών με διαφορετικό βαθμό ολοκλήρωσης

Ποια Ευρώπη;

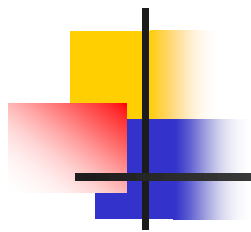

- Ευρώπη του σκληρού πυρήνα

Η έννοια «σκληρός πυρήνας» προσδιορίζει ορισμένη ομάδα κρατών που έχουν τη δυνατότητα και επιθυμούν να εμβαθύνουν τη συνεργασία μεταξύ τους. Η δυνατότητα δημιουργίας «ενισχυμένης συνεργασίας» προωθεί την ιδέα αυτή.

- Ευρώπη της μεταβλητής γεωμετρίας

Εκφράζει τον τρόπο διαφοροποιημένης ολοκλήρωσης, που αναγνωρίζει την ύπαρξη αμετάκλητων διαφορών επιτρέποντας το μόνιμο διαχωρισμό μεταξύ μιας ομάδας κρατών μελών και των λιγότερο ανεπτυγμένων μονάδων ένταξης.

Ποια Ευρώπη συμφέρει την
Ελλάδα;